

quando gladio utuntur, se auctoritate regia, non proregis, id facere profitentur.

16. *Prælati inferior potest in censura sua addere, se id facere potestate a Pontifice accepta, addere vero in virtute Papæ non ita congruit.* — Nec tamen nego posse ministrum vel legatum Pontificis excommunicando dicere, se id facere potestate a Pontifice accepta. Nam verum dicerent, et sine injuria Christi; quia per illa verba non attribuitur effectus Pontifici ut principali causæ simpliciter, sed tantum in genere ministri, seu Vicarii communicantis jurisdictionem suam. Quod secus fortasse esset, si diceretur in nomine aut virtute Petri, aut Papæ, quia hæc verba videntur significare auctoritatem principalis domini, ut sensit D. Thomas, 1 ad Corinth. 5. Et ideo talis modus loquendi non est in usu. Alio vero, scilicet, auctoritate mihi a Papa concessa, vel alio simili, ut solent interdum ecclesiastici iudices, præsertim delegati. Dico tamen etiam illum modum loquendi non esse necessarium neque usitatum ab ordinariis Pastoribus, ut sunt Episcopi, qui post acceptam potestatem ad modum causæ proximæ suo jure utuntur. In Apostolis vero, ut dixi, intercessit major ratio, quia non a Petro, sed immediate a Christo habuerunt auctoritatem. Unde constat merito dixisse Paulum, *et spiritu meo*, nec debuisse, imo nec potuisse dicere, *et spiritu Petri*, tum propter rationem datam, quia Paulus non habebat potestatem a Petro, quia erat Apostolus non ab hominibus, neque per homines, sed per Jesum Christum, ut ipse dicit ad Galat. 1; tum etiam quia ibi particula illa, *et spiritu meo*, non significat virtutem seu potestatem operandi, sed conditionem necessariam ad judicandum, nimirum, notitiam sufficientem causæ, ut patet ex illis verbis: *Absens corpore, præsens autem spiritu, jam judicavi ut præsens eum, qui sic operatus est*; nam in eodem sensu subjungit, *congregatis vobis, et meo spiritu*, id est, mea notitia, et spirituali præsentia. Hæc autem conditio non poterat attribui Petro, imo neque proprie Christo, quia est propria et personalis conditio requisita ex parte ministri, præterquam requiritur auctoritas principalis domini, ideoque Paulus addidit, *cum virtute Domini nostri Jesu Christi*.

17. *Ultima obiectio ex variis indiciis.* — *Primum indicium in Præfatione, pag. 59.* — *Secundum indicium.* — *Tertium.* — *Quartum.* — Tandem obicit rex indicia quædam di-

recte contra Petri primatum. Unum est, *quia in omnibus Apostolorum congressibus Petrum, ut e multis unum, legimus inter illos condisse*, ut in Concilio, cujus fit mentio Actor. 13. Ubi etiam ad nuncios mittendos, solum dicitur: *Visum est Apostolis, et presbyteris, totique Ecclesiæ mittere electos viros. Sed merum* (ait rex) *de Ecclesiæ capite silentium. Sic in eorum litteris, Apostolorum, seniorum et fratrum fit mentio, de Petro nec verbum.* Alterum indicium est, quia Paulus, 1 ad Cor. 1, æque reprehendit dicentes: *Ego sum Cephæ*, ac dicentes: *Ego sum Pauli*. ego autem *Apollo*; cum tamen si Cephæ esset caput Ecclesiæ, damnandi potius essent, qui ab eo non stabant, tanquam a fide catholica recedentes, et soli Petri sectatores habendi essent fideles. Tertium indicium est, quia Paulus, ad Galat. 2, cum Petro tam parum comiter egit, ut illi non se æquaret modo, sed etiam anteferebat. Quartum indicium, licet per irriptionem positum, addit, quia Paulus, ad Galat. 1, dicens se profectum Hierosolymam, *ut Petrum viseret, et certis de rebus cum eo ageret*, non addit, *eo quoque se ad sacra pedum oscula esse profectum*.

18. *Petrus in omnibus congressibus, tanquam caput, primum locum obtinuit.* — Hæc vero et similia digna non sunt, quæ contra totius Ecclesiæ auctoritatem, et verba Christi satis expressa proponantur, illis tamen satisfaciendum est, ne aliquid omisisse videamur. Ad primum imprimis dicimus falsum esse quod sumitur, nam Actor. 1 refertur quidam Apostolorum congressus, et tamen non solum Petrus tanquam caput primo loco ponitur, sed etiam ipse, tanquam caput, totum coetum allocutus est, et de creando duodecimo Apostolo loco Judæ decrevit, quod alii secuti sunt. Ubi recte Chrysostomus, Homil. 3, inquit: *Quam est fervidus, quam agnoscit creditum a Christo gregem, quam in hoc choro princeps est*; ergo, teste Chrysostomo, quem alii sequuntur, in illo conventu Petrus ut superior cæteris, et universalem curam gerens, proponitur. Quod etiam notavit Leo Papa IX, ep. ad Michaellem, c. 16, dicens, ibi Petrum auctoritate suam usum fuisse. Unde non sine causa fere semper ubi numerantur Apostoli, primo loco ponitur Petrus tanquam dux et princeps cæterorum, quod non casu, neque ob aliam excellentiam aut prærogativam factum esse, erudite Bellarminus ostendit, lib. 1 de Summo Pontif., c. 18. Quocirca etiam in Hierosolymitano Concilio primus est qui lo-

quitur, et magna auctoritate suam sententiam profert, quod etiam ad primatum, et (ut sic dicam) ad præsentiam ejus in Concilio pertinuisse, multi adnotarunt. Unde necessarium non fuit, postea in decernenda legatorum missione, vel in forma decreti specialem mentionem Petri facere, tum quia Petri et sententiæ ejus jam facta sufficienter fuerat; tum etiam quia non specialiter nomine Petri, sed nomine totius Concilii epistola et definitio scribebatur. Addi etiam potest, in auctoritate et spiritu non errandi in fide habuisse tunc Apostolos quamdam æqualitatem, et ideo quoad hoc omnes in primo ordine positos fuisse.

19. *Ad secundum.* — Ad secundum indicium respondemus, nihil ad præsentem causam pertinere; nam, ut notat Chrysostomus, Orat. 3 in 1 ad Corinth., inter Corinthios *non erant schismata, eo quod in fide dissiderent, sed ex eo quod humana contentione divisa esset sententia*. Quod satis explicuit idem Paulus, tum blande et leniter eos obsecrando, *ut sint perfecti in eodem sensu, et in eadem sententia*; tum explicando quales essent contentiones, quia de privatis magistris aut baptizatoribus gloriabantur, et ab eis nominabantur, dicentes: *Ego sum Pauli, ego Apollo, ego Cephæ*. Posuit autem Paulus suum, et Petri, et Apollinis nomen, non quia revera sub his nominibus divisiones et contentiones fierent, sed illa ponendo loco illorum, qui erant capita factionum, vel ne illos nominando magis exacerbaret, vel ut rem magis exaggeraret, nam si sub nominibus Principum Apostolorum non licebat contentiones et divisiones facere, multo minus aliorum nominibus. Cum ergo contentiones solum essent, quod unusquisque de proprio magistro seu ministro gloriabatur, ac si melius ab eo esset baptizatus aut instructus, non oportebat vel damnare eos, qui a Cephæ non nominabantur, vel eos laudare, qui de illius baptismo gloriabantur, sed illos tantum commendare, qui dicebant: *Ego sum Christi*. Quia neque illi, qui dicebant: *Ego sum Pauli, vel Apollo*, a Petro visibili capite in fide dissidebant, sed solum in speciali affectu, vel æstimatione baptismi, aut magistris sui; nec qui Cephæ se esse dicerent, in hoc essent tolerandi, quia, licet Petrus esset visibile caput, non tamen ut princeps supremus, sed ut Vicarius principis, qui est solus Christus, a quo solo nominandi sunt Christiani. Nec per privatos affectus etiam circa Petrum et Paulum

dividendus est Christus, seu Christianorum nomen, quia nec baptismus est melior, eo quod a meliori ministro detur, neque similes contentiones in Ecclesia movendæ sunt.

20. *Ad tertium.* — De tertio indicio, sumpto ex facto Pauli resistentis Petro, dici possent multa, nisi nuper in libro nono de Legibus a nobis dicta fuissent, ideoque breviter dico, etiam antiquos hæreticos inde sumpsisse argumentum contra dignitatem, vel potius contra doctrinam Petri. Quibus uno verbo respondet Tertullianus, libro de Præscrip. hæret., dicens: *Cæterum si reprehensus est Petrus, conversationis fuit vitium, non prædicationis*. Falsum ergo est Paulum aut parum comiter egisse cum Petro, aut illum sibi æquasse, nedum antetulisse. Quid enim? si rex Angliæ minus considerate, et cum scandalo suorum subditorum aliquid ageret, et aliquis familiaris vel consiliarius suus eum moneret id non recte fieri, vel esse injustum, aut aliis esse offenculo, ideo se regi anteferebat, aut illum ut regem non recognosceret? Minime vero, alioqui nunquam licebit subdito fraterne corripere Prælatum suum, aut illi cum debita reverentia resistere, ut scandalum publicum tollatur, quod dici non potest. Igitur ex illo facto Pauli, colligi non potest se anteposuisse Petro in potestate vel prælatione; nam, licet esset inferior, poterat illo charitatis officio uti. Et ita intellexit locum illum Augustinus, ep. 19, et D. Thomas, 2. 2, q. 33, art. 4, ad 2.

21. *Ad quartum.* — Ad quartum, de profectione Pauli ad videndum Petrum, Galat. 1, certe Hieronymus ibi dicere non dubitavit, ascendisse *studio honoris priori Apostolo deferendi*; et Ambrosius: *Dignum fuit ut cuperet videre Petrum, qui primus erat inter Apostolos, cui delegaverat Salvator curam Ecclesiarum*. Et alii etiam Patres ita sæpe loquuntur. Et quamvis fateamur, ex solo illo facto Pauli non colligi necessario prælationem Petri, tamen suppositis aliis testimoniis dignitatem Petri commendantibus, magnum indicium inde sumitur, Paulum recognovisse Petrum ut caput suum et universalem Ecclesiæ pastorem, ideoque quamprimum commode potuit, ascendisse Hierosolymam invisere illum, et debito prosequi honore. Nec dubitandum est quin Paulus pro humilitate sua pedes Petri osculari cuperet; verumtamen nec id modestia et submissio Petri permisisset, nec denique necesse fuit Paulum eo loco referre modum honoris ac reverentiæ,

quam Petro exhibuit. De consuetudine autem venerandi Pontificem per pedum oscula, cui tacite rex Angliæ hic detrahere voluit, non est hic dicendi locus; legat cui placuerit Josephum Stephanum, opusc. de Adorat. pedum, in tom. 13 Tractatum.

CAPUT XII.

AN PRIMATUS PETRI PERPETUO ET PER SUCCESSOREM IN ECCLESIA PERSEVERET.

1. *Hæreticorum error.* — Non desunt ex hujus temporis hæreticis, qui non solum absolute negent Petrum, vel Pontificem Romanum esse totius Ecclesiæ pastorem, Christive Vicarium, sed etiam ex hypothesi, licet Petrus illam prærogativam habuisset, cum illo extinctam fuisse dicant, ut hoc modo facilius in Pontifice Romano perseverare abnegent. Ut ergo errorem hunc funditus evertamus, et per eosdem gradus ad veritatem intentam perveniamus, prius ostendemus hoc capite, Petrum non extraordinario jure, seu singulari, vel (ut sic dicam) vitali privilegio, sed jure ordinario, et ratione Ecclesiæ perpetuo duraturæ, Vicarium Christi creatum fuisse, postea vero ad Romanum Pontificem in sequenti capite gradum faciemus.

2. *Conclusio de fide.* — *Primatus Petri cum ejus vita non fuit extinctus.* — *Probatur Matt. 16.* — Principio igitur statuimus, primatum Petri non illi soli pro sua persona fuisse collatum, sed, ut perpetuo in Ecclesia duraret, in eo fuisse institutum. Hoc facile probari potest ex dictis in duobus capitibus præcedentibus. Nam hac ratione, postquam Christus dixit Petro: *Tu es Petrus et super hanc petram ædificabo Ecclesiam meam*, statim adjungit: *Et portæ inferi non prævalebunt adversus eam*, promittens perpetuam Ecclesiæ durationem in Petro fundatam, tanquam in petra firmissima, et perpetuo duratura, ut supra, lib. 1, late comprobatum est, et confirmatum ex alia Christi promissione: *Ego rogavi pro te, Petre, ut non deficiat fides tua.* Et hac etiam ratione dixit Augustinus, ut præcedenti capite explicuimus, Petrum representasse Ecclesiam, quando illi claves datæ sunt, quia non pro illius tantum persona, sed pro illius sede, ut perpetuo cum Ecclesia duraret, eamque regeret, suoque modo sustentaret, illi datæ sunt. Unde sicut ex illis verbis: *Tu es Petrus*, etc., intulit Ambrosius, Psal. 40, ita nos inferre possumus:

Ubi Ecclesia, ibi Petrus, et quamdiu durat Ecclesia, tamdiu durat Petrus, quod etiam significavit idem Ambrosius, subjungens: *Ubi Ecclesia, ibi nulla mors, sed vita æterna*; et ideo addidit: *Et portæ inferi non prævalebunt ei.* Recte quidem dixit: *Ubi Ecclesia, ibi nulla mors*, quia, licet singuli in Ecclesia moriantur, Ecclesia non moritur; et licet Petrus defecerit, sedes Petri non deficit.

3. Alia præterea verba Christi, *Pasce oves meas*¹, si ejus intentio et institutionis ratio prudenter considerentur, non minus efficaciter dictam veritatem confirmant. Nam imprimis ratio ex Patribus supra adducta, quod Christus indefinite Petro commendans oves suas, universas oves illius curæ commisisse intelligitur, æque in totius temporis ac in cuiuscumque loci ovibus procedit, quia sicut futuræ erant oves Christi in diversis locis, ita in diversis temporibus, et in quolibet tempore oves indigebant supremo aliquo Pastore, sicut et in omni loco. Denique cum Christus dixit: *Pasce oves meas*, certum est non fuisse locutum de solis ovibus, quæ jam tunc erant in ovile suum congregatæ, paucae namque illæ erant, Christus autem futuræ Ecclesiæ suæ ex omnibus gentibus congregandæ providebat. Igitur non tantum præsentibus, sed etiam futuris oves suas Petro commendavit, cumque limitationem temporum non adhibuerit, omnium temporum oves Petro commisit, sicut de loco diximus, vel de numero dici potest. Dicit aliquis, recte hinc probari, commendatas fuisse Petro oves etiam futuras, dum ipse viveret, non vero postea futuras. Quomodo enim futuras post se oves pascere posset? Respondetur illud esse incredibile, quia alias non satis Christus ovibus suis providisset, cum tamen non minorem curam gereret ovium post mortem Petri futurarum, quam ipso vivente. Unde recte Chrysostomus, hom. 55 in Matt.: *Aperte (inquit) hic prædixit magnam eorum, qui credituri, et erant, et sunt, multitudinem fore, et sublimiora sapere ipsum facit, et Ecclesiæ Pastorem constituit*, utique futuræ, ex omnibus qui erant et sunt credituri. Neque est difficile ad explicandum quomodo Petrus post mortem suam potuerit pascere oves Christi in hoc mundo relictas. Tum quia hinc intelligimus Christum non tantum Petro in persona sua, sed Sedi Petri, seu Petro ut continenti in se tanquam in semine et fun-

¹ Joan. 21.

damento omnes successores suos, oves suas commendasse. Tum etiam quia propter hanc causam ad pastorale munus Petri pertinuit providere modum quo sibi succederetur, ut oves Christi sine Petro Pastore non relinquerentur, etiamsi persona Petri deficeret, et ita usque hodie Petrus pascit oves Christi per successores suos.

4. Atque hoc confirmant optime verba Christi, Joan. 10: *Alias oves habeo, quæ non sunt ex hoc ovili, et illas oportet me adducere, et fiet unum ovile et unus Pastor.* Nam ex illis colligimus, in Ecclesia Christi tam esse futurum semper unum Pastorem sicut unum ovile, ac subinde Pastorem illum a Christo datum et institutum, duraturum esse donec totum ovile Christi congregetur. Significavit etiam Christus in illis verbis, Pastorem unum in Ecclesia sua necessarium esse propter ovilis unitatem; hæc autem unitas ovilis omni tempore servanda erat, quia in omni tempore una est Ecclesia; ergo et unus Pastor a Christo constitutus pro omni tempore datus est, non in eadem persona, sed in eodem throno, sicut Ecclesia una est, non in eisdem personis, sed in ejusdem populi successione. Unde Augustinus, lib. de Pastorib., c. 13: *Hic invenio (inquit) omnes pastores bonos in uno pastore. Non enim vere boni pastores desunt, sed in uno sunt. Multi sunt qui divisi sunt. Hic unus prædicatur, quia unitas commendatur. Neque enim vere modo ideo tacentur pastores, quia non invenit Dominus cui commendet oves suas; tunc autem ideo commendavit, quia Petrum invenit. Imo vero in ipso Petro unitatem commendavit. Multi erant Apostoli, et uni dicitur: Pasce oves meas.*

5. *Evasio.* — *Rejicitur.* — Sed dicent forte adversarii, illum unum Pastorem esse Christum, nam statim Augustinus addit: *Omnes boni pastores in uno sunt, unum sunt, illi pascunt, Christus pascit.* Respondetur, Christum quidem esse principalem pastorem, in quo omnes alii pastores simul etiam cum Petro nituntur, et uniuntur, nihilominus tamen etiam in terris necessarium esse unum Pastorem Christi Vicarium, in quo inferiores pastores proxime uniantur et nitantur. Quia sicut Ecclesia militans visibilis est, ita Deus in ea posuit visibiles pastores et Doctores, cum quibus plebs uniri debet, et ut ipsi pastores inter se uniantur, necessarius etiam est unus pastor visibilis, qui locum Christi absentis teneat. Unde Augustinus supra subjungit: *Nam et ipsum Petrum, cui commendavit oves suas,*

quasi alter alteri unum secum facere volebat, ut sic ei oves commendaret, ut esset ille caput, ille figuram corporis portaret, id est Ecclesiæ, et tanquam sponsus et sponsa essent duo in carne una. Et serm. 24 de Sanctis, cap. 2, in eodem sensu dixit: *In uno Petro figurabatur unitas omnium pastorum.*

6. Multo vero clarius et copiosus Cyprianus, libro de Unit. Eccles., circa principium: *Ut unitatem (inquit) manifestaret, unam cathedram constituit, et unitatis ejusdem originem ab uno incipientem sua auctoritate disposuit.* Ubi manifeste institutionem et dispositionem unius cathedræ, ad unitatem Ecclesiæ conservandam institutæ, distinguit ab ipsomet Christo instituyente. Et similiter præter Christum designat unum alium pastorem, in quo illa cathedra et institutio incepit, ut ab illo originem duceret, non ut cum illo finiretur. Unde subjungit: *Exordium ab unitate proficiscitur. Primatus Petro datur, ut una Christi Ecclesia, et cathedra una monstretur*, sentiens tantum durare cathedram illam, quantum Ecclesia durat. Et hoc ipsum multis aliis locis significavit idem Cyprianus, præsertim epist. 40: *Deus unus est, et Christus unus, et una Ecclesia, et cathedra una super Petrum Domini voce fundata.* Et epistol. 55, ubi habet illam celebrem sententiam, inde oriri hæreses, et schismata, quod sacerdoti Dei non obtemperatur, neque unus in Ecclesia ad tempus sacerdos, et ad tempus judex vice Christi cogitatur. Et similia fere habet epistol. 69 ad Florentinum, et epistol. 73 ad Juvaianum: *Petro (inquit) primum Dominus, super quem ædificavit Ecclesiam, et unde unitatis originem instituit et ostendit, potestatem istam dedit, ut illud solveretur in caelis, quod ipse solvisset in terris.* Quem locum recognoscens Augustinus, lib. 3 de Baptismo, cap. 17, dicit: *Quia in typo unitatis Petro Dominus dedit potestatem, manifestum est quod illa unitas etiam una columba perfecta sit dicta.* Ex ratione ergo illius institutionis, manifestum est non fuisse solum specialem favorem, vel gratiam personæ Petri factam, sed dispositionem regiminis perpetuo in Ecclesia duraturi.

7. *Ratione probatur assertio.* — Unde etiam sumitur ratio moralis, in optima Ecclesiæ gubernatione fundata. Est enim Christus Dominus supremus rex, quem dedit Deus caput supra omnem Ecclesiam, ut ad Ephes. 1 dicitur, id est, supra triumphantem et militantem, quæ una est, et unum corpus Christi,